

ALLIANCE NUMISMATIQUE EUROPÉENNE
EUROPEES GENOOTSCHAP
VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE

PUBLICATION MENSUELLE
FONDATEURS — STICHTERS

RENÉ DE MARTELAERE

ANTOINE VANDEN BRANDE

314, avenue Gitschotel, **BORGERHOUT-ANVERS (Belgique) Tél.39.17.51**

Février 1958

— 2 —

Februari 1958

LES TIMBRES-MONNAIE FRANÇAIS

(suite)

Crédit Lyonnais, inscription BTE SGD.G. 0.05 vert, 0.05 orange 0.10, 0.25
Galeries Modernes, 0.25
Grands Magasins Jones, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Kirby Beard, 0.05 vert
Kirby Smith, 0.05 vert
La Robuste, 0.05 vert, 0.05 orange
Lefebure fils aîné, 0.25
Le Talon qui s'impose LTS, 0.05 vert, 0.10
Lisez l'Intran, 0.10
Machine à Bois Lefebvre, 5c vert
Madeleine Cinéma, 0.05 vert, 0.10
Nouvelles Galeries, FYP Bte SGD.G, } 0.05 vert, 0.10, 0.25
 au dessus }
 FYP Bte SGD.G, } 0.05 vert, 0.10, 0.25
 au dessous }
Office de Brevets Picard, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Omnium Français d'Electricité, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Pilules Pink, 0.05 vert
Porte Plume Waterman, 0.05 vert
Pneu Ajax, 0.05 vert
Produits Néréa, 0.05 vert
Savon dentifrice de Botot, 0.05 vert, 0.10, 0.25, il existe des variétés dans la forme du fleuron.
Société générale, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Société Marseillaise de Crédit, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Spidoléine, 0.05 vert, 0.10, 0.25
Suprême bière Gangloff, 0.05 orange.
Vermouth Crucifix, 0.05 vert, 0.10

4°) *TIMBRES SOUS MET*

ANGERS. Crédit de l'Ouest, 0.

ANGOULEME. Lacour et Chasseriaud, 0.10, 0.25

ARC (*les Gray*). J. Ihler Sapogenine, 0.05 vert
 ARCUEIL. Etablissements Raspail, 0.05 vert, 0.10
 ARGENTAN. Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 ARRAS. Cassoret Frères, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 BAGNERE-de-BIGORRE. Au Nègre Gourmet, 0.05 orange
 Galeries de France, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 BERNAY. Esnault Confections, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 BIARRITZ. Confiserie Socobas, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 BLENDÉCQUES. Chicorée Groux H. Eloy, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 BORDEAUX. A la Dame Blanche, 0.05 vert, 0.10, 0.15, 0.25.
 Aux Dames de France, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Bitter Gaillard, 0.05 vert, 0.10.
 Cafés Campinas, 0.05 vert, 0.10.
 Caobania, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Charcuterie Videau, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Chaussures André, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Chocolat François, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Compagnie Française - Tissus, 0.05 vert, 0.10, 0.15, 0.25.
 Cresca Conserves, 0.05 orange, 0.10, 0.15.
 Everite, Constant Agent, 0.05 vert, 0.10.
 F. Massard Beton Armé, 0.05 vert.
 F. Massard Fournitures Générales, 0.05 vert, 0.15.
 Rainbow Tailor, 0.05 vert, 0.25.
 Teinture Lataste, 0.05 vert, 0.10.
 Teinturerie Rouchon, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 L. Vianne-Lazare, Anisintor, 0.05 vert.
 L. Vianne-Lazare, Pouss-Café, 0.05 vert.
 CHARTRES. Banque R. Jousseau, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 COGNAC. Banque Charpentier, 0.05 vert, 0.10, 0.25
 Denis Mounié, 0.05 vert, 0.10.
 Foucauld, 0.05 orange, 0.10.
 COUTANCES. Galeries de Coutances, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 DIJON. Progrès de la Côte d'Or, 0.05 vert.
 DUNKERQUE. Huile de Foie de Morue Soetenaey, 0.05 vert.
 EVREUX. Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 FECAMP. Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 GRADIGNAN. Sté Radiolaire, 0.05 Orange.
 GRENOBLE. Aux quatre Prix Fixes, 0.05 vert.
 HAUBOURDIN. Chesquiers, 0.25.
 HONFLEUR. Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 LA COURNEUVE. Chicorée Capon, 0.05 vert.
 LE HAVRE. Galerie du Havre, 0.10, 0.25.
 Grand Bazard, 0.05, 0.10.
 LE KREMLIN-BICETRE. Chocolat Labouesse Morand, 0.05 vert,
 0.10, 0.25.

LILLE. A La ville du Puy, 0.10.
 J.T.P.F. (Fils), 0.10.
 LORIENT. Conserves Gargantua, 0.05 vert, 0.10.
 Nouvelles Galeries, 0.05 vert.
 LOOS-les-LILLE. R. Bonduel, Bières La Lorraine, 0.05 vert.
 LYON. Chocolat Payraud (rouge), 0.05 vert, 0.10.
 Chocolat Payraud (noir), 0.05 vert, 0.25.
 Hotel Bristol, 0.05 vert.
 MARENNES. Huitres vertes (Jacou), 0.05 orange, 0.10.
 MARSEILLE. Banque de Marseille, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Dentiers Deluy, 0.05 vert.
 Hotel Louvre et Paix, 0.05 vert, 0.10.
 Société Alimentation Pietri, 0.05 vert, 0.10, 0.15, 0.25
 MILHAU. Banque Villa & Cie, 0.05 vert, 0.10.
 MONTELMAR. Nougat Chabert et Guillon, or-rouge-noir 0.05 vert.
 » » » » or-blanc-bleu 0.05 vert.
 MORLAIX. Escoffier & Hamelin, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 NANCY. La Ménagère, 0.05 vert.
 NICE. La Riviera, 0.05 vert, 0.10, 0.15.
 Verdon Liqueur, 0.05 vert.
 NIMES. Crédit Moderne, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Grande Pharmacie, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 NOGENT-LE-ROTRON. Belle Fermière, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 PARIS. Agglomérés Reneaux, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 American Optical Richard, 0.05 vert, 0.10.
 Amourette, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Anisette Marie Brizard, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Appareils à Gaz Taupin, 0.05 vert.
 Aux Dames de France, 0.05 vert, 0.10.
 Banque Vasseur, 0.05, 0.10, 0.25.
 Breton (Charbons), 0.05 vert, 0.10.
 Caves Dupont Merklin, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Champagne de Marcy, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Cognac Menkow, 0.05 vert.
 Comoedia (Journal), 0.05, vert, 0.10.
 Comptoir Vaisse et Cie, 0.05 vert.
 Concert Mayol, 0.25.
 Cordonnerie du Chat Noir, 0.05 vert, 0.10.
 Dentifrice des Bénédictins, 0.05 vert, 0.10.
 Galeries Modernes, 0.10.
 Gallus, Apéritif, 0.05 vert.
 Grand Hotel Pavillon (rouge), 0.05 vert.
 » » » (vert) 0.05 vert.
 Grison (pâtes à chaussures), 0.05 vert, 15 vert, 25 bleu.
 Jus de Raisin Liverna, 0.05 orange.
 Lait Suisse à l'Ours, 0.05 vert, 0.10.
 La Lanterne (journal), 0.05 vert 0.10 carmin.
 Magasins Réunis, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Matolin (Peinture), 0.05 vert, 0.10, 0.25.

Masson (Chocolat), 0.05 vert, 0.10.
 Ollida, 0.05 vert, 0.05 orange, 0.10, 0.15, 0.25.
 La Petite Epargne, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Pétrole Hahn, 0.05 vert, 0.10, 0.15, 0.25.
 Photo Lydia, 0.05 vert.
 Pihan Chocolat, 0.25.
 Pilules Pink, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Rechaud à Gaz Chalot, 0.05 vert, 0.10, 0.15, 0.25
 Rhum Charleston, 0.05 vert, 0.10.
 Rhum Maddhan, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Salleries Réunies, 0.05 vert, 0.10.
 Solderine Bakers, 0.25.
 Tarragonaise, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 The Sport, 0.05 vert.
 Tubecuir, 0.05 vert.

POUZAUGES. Et. L. Biret, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
SAINT-BRIEUC. Nouvelles Galeries, 0.10, 0.25.
SAINT-CLOUD. Tout Paris à St. Cloud, Fête Mai 1921, 0.05 vert, 0.10.
SAINT-ETIENNE. Inoni Tailleur, 0.05 Vert.
 Literie Centrale, 0.05 vert.
 Manufacture Générale d'Armes, 0.05 vert, 0.10,
 0.15, 0.25.
 Perret et Albert, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Phare de la Loire, 0.05 vert.
 Pharmacie du Progrès, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Verney-Carron, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
 Maison Balp, 0.20 brun-violet.
SAINT-GERMAIN-en-LAYE. CATA (Cie Transports Automobiles),
 0.05 vert, 0.10, 0.25.
SAULTAIN. Emailleries Aubry, 0.05 vert, 0.10.
TAMARIS. Grand Hotel, 0.25.
THONON-les-BAINS. Le Messager de la Hte Savoie, 0.05 vert, 0.10,
 0.25.
TONNEINS. Modern' Garage, 0.05 vert, 0.10.
TOULON. Cabinet Dentaire Américain, 0.05 vert, 0.10.
TROUVILLE. Galeries Modernes, 0.05 vert, 0.10, 0.25.
VALENCIENNES. Bassez-Grenier, 0.05 vert, 0.10.
VICHY. Vichy Célestins, 0.25.

Les timbres de France sous capsule de métal sont les suivants :

0.05 vert, type semeuse, fond uni.
 0.05 orange, " " "
 0.10 rouge " " "
 0.15 brun " " "
 0.20 brun lilas " " "
 0.25 bleu " " "
 0.15 vert olive semeuse lignée

FIN

J. FORIEN de ROCHESNARD.

DE OORSPRONG VAN DE BANKBILJETTEN

THEORIE VAN JOHN LAW

Heden ten dage zijn we zo vertrouwd geraakt met de bankbiljetten, of het papieren geld, dat dan ook iedereen er zijn vertrouwen in stelt.

Laten we echter eens in de geschiedenis opzoeken hoe wij tot deze vorm van geld kwamen. Met zekerheid weten we dat, de schotse geldspeculant, John Law (1671-1729) in 1716 onze gewesten van deze geldvorm voorzag, toen in Frankrijk, aan het hof van Koning Lodewijk XV, bankroet dreigde.

John Law heeft over deze wijze van gelduitgifte een heel dik boek geschreven, genaamd « Money and trade considered with a proposal for supplying the nation with money », waarin hij uiteenzette waarom het beter was papieren geld uit te geven dan metalen geld. De voornaamste gegevens van dit werk waren de volgende :

- 1) Papieren geld is niet als edel metaal aan waardeschommelingen onderhevig ;
- 2) het kan niet zo gemakkelijk als edel metaal naar het buitenland afvloeien ;
- 3) het is beter aanpassing aan de geldbehoefte ;
- 4) het is gemakkelijker verhandelbaar en vervoerbaar ;
- 5) er is minder gevaar voor vervalsing.

Daarmede had John Law wel gelijk, maar toch ligt de oorsprong véél verder, en gelijk zoveel in onze europese beschaving, zou het bankbiljet uit China afkomstig zijn. Luister naar het verhaal !

UIT CHINA ?

Sedert onheugelijke tijden moet het in China de gewoonte geweest zijn, dat niet alleen de onderdanen, die bij de keizer op audiëntie kwamen, maar ook zijn hovelingen, zodra zij voor hem verschenen, het gezicht met een stuk fijn *gelooid leder* bedekten.

Nu gebeurde het ongeveer honderd jaar vóór het begin van onze tijdrekening, dat weer eens, gelijk zo dikwijls, de keizerlijke schatkist de bodem begon te tonen.

En de eerste-minister van het Hemelse Rijk ontving de niet aangename opdracht, op een of andere manier te zorgen dat er weer geld in 't laadje kwam.

Dit bezorgde hem slapeloze nachten, maar toch vond hij een uitweg.

Er verscheen namelijk op zijn voorstel een keizerlijk decreet, het welk bepaalde dat, tot maskering der gezichten, in tegenwoordigheid van de keizer, voortaan niet meer het eerste het beste stuk leder mocht gebruikt worden, maar alléén leder van een zeer zeldzame soort witte hert.

Deze witte herten waren nu allen het eigendom van de keizer, en behoorden tot zijn wildstand. Natuurlijk moesten deze stukken leder dus gekocht worden, en ter staving dat dit leder op regelmatige wijze was verkregen, waren ze dan ook met een stempel gemerkt.

De voor duur geld gekochte stukken leder, waren in de hofkringen zeer gezocht, en zij vulden niet alleen de keizerlijke geldkas, maar werden ook in betaling gegeven en genomen, gezien dit leder een keizerlijke waarborg had.

Dit geschiedde aanvankelijk in enkele gevallen, maar langzamerhand werd het gewoonte, omdat het een gemakkelijk te verzenden betaalmiddel was bij belangrijke sommen.

Tot hier het eerste verhaal; 't volgende is betrekkelijk van jongere datum, en uit het Amerikaanse werelddeel afkomstig.

UIT CANADA ?

Geld is, zoals men weet, vooral een kwestie van onderling vertrouwen.

In 1684 was in Canada niet voldoende geld in de omloop om de franse troepen te betalen, die nochtans maar ongeveer vierhonderd manschappen telden.

De beheerder van « Het Nieuwe Frankrijk » — want zo werd Canada toen genoemd — kwam op het idee, om bankbiljetten te maken uit *speelkaarten*.

Hij sneed deze eenvoudig in stukken, gaf elk stuk een bepaalde waarde, zette er zijn handtekening op en beval tevens, dat men deze speelkaarten als geld zou aanvaarden.

Later werd deze daad door Lodewijk de XIVe goedgekeurd, en de terugbetaling gewaarborgd, zo waren dus speelkaarten of stukken ervan volwaardig geld geworden.

Deze geldkaarten worden nu nog te Parijs bewaard: zij waren ondertekend door de Heer de Meules, en een provinciale beheerder.

Dit papieren geld moest, volgens de oorspronkelijke bedoeling der uitvinders, enkel een voorlopig karakter dragen, daarom werden de bezitters ervan elk jaar uitgenodigd om hun kaarten tegen goud of wissels om te zetten.

Maar de eigenaars van de kaarten vertoonden niet de minste haast, en hadden vooral géén vertrouwen in de wissels op Parijs, en behielden dus hun primitief geld als was het gouden munt geweest.

Het kwam zelfs voor dat eigenaars van wissels zich aanboden met de vraag deze tegen speelkaarten te ruilen, wat dan ook geschiedde zo deze geldsoort voorradig was.

Nu zijn deze speelkaarten alleen nog een curiosum, en ze zijn zo duur, dat alleen de musea in staat zijn deze voor hun verzameling aan te kopen.

Deze speelkaarten kregen ook nog in de *Verenigde Staten* een soortgenoot, want handelaren uit Boston, die toen te Quebec voor handelszaken verbleven, hadden dit systeem bestudeerd en het goed gevonden.

Zo stelden zij in 1690 voor, dat de provincie Massachusetts haar gewoone geld uit de omloop zou trekken.

Dit voorstel werd ernstig overwogen, maar de puriteinen die daar heersten, beschouwden de speelkaarten als een uitvinding van de duivel. Zij besloten dan gewone stukken *bordpapier* te gebruiken, die met de hand beschreven waren, en tevens waarde en waarborg vermelden. Ook deze soort geld is jaren lang in de omloop geweest.

Het loont dus wel de moeite even terug te blikken in de geschiedenis, om na te gaan waar en hoe onze hedendaagse gewoonten zijn ontstaan.

M. NUIJTENS
Izegem - 1954

IETS OVER BROUWERSPENNINGEN

Vroeger — 40 jaar en meer geleden — bestond er op vele gemeenten een brouwerij en soms wel twee.

Door modernisatie en vergroting van sommige bedrijven moesten de kleine dikwijls uitscheiden en daardoor is er iets verdwenen: de brouwerspenningen.

Voor onze jongere leden en lezers zijn deze penningen waarschijnlijk onbekend; zelfs zullen er onder de ouderen ook wel zijn die van deze penningen als betaalmiddel nooit gehoord hebben. De brouwer betaalde er zijn verteer mee aan de herbergier en deze laatste kon ze op zijn beurt gebruiken om een deel van zijn rekening aan de brouwer te voldoen.

We zijn dus in de periode voor de oorlog 1914-18. De concurrentiestrijd onder de vele kleine brouwerijen heerst volop. De brouwer of zijn vertegenwoordiger was verplicht persoonlijk en op tijd zijn afnemers-herbergiers te bezoeken om bestellingen te kunnen noteren.

Wanneer de brouwer nu zelf in een herberg kwam ging dit nieuwsje in de buurt spoedig rond: « De brouwer is daar! ». Het duurde dan niet lang of de éne profiteur na de andere, meestal mannen, doch ook wel vrouwen, kwamen de herberg binnen met op hun droge lippen de vriendelijke, welgemeende (?) groet: « Dag mijnheer N. (naam van de gekende brouwer) ». Deze antwoordde zonder aarzelen « Geef hem (of haar) een pint ». Daarna klonk het: « Baas (of bazin) geef nog een ronde »; wat later werd dit gul gebaar nog eens herhaald. Aldus gaf de brouwer in de herberg twee, drie of meer rondes (telkens een glas bier voor iedere aanwezige), naargelang de waard een min of meer goede klant was. En de schuimers die er wel voor gezorgd hadden zulk een buitenkansje niet onbenut voorbij te laten gaan kregen aldus gratis een paar, soms wel meer glazen bier te drinken.

De brouwer had intussen de bestelling van de herbergier opgenomen om een of meer vaten bier te leveren.

Wanneer hij dan vond dat het aantal glazen dat hij schuldig was in overeenstemming kon gebracht worden met de ontvangen bestelling, dan vroeg hij wat hij schuldig was en voldeed hieraan met zijn eigen brouwerijpenningen of met bons.

Ging de herbergier later dan aan de brouwer zijn schuld betalen, dan gebruikte hij daartoe deze penningen of bons en paste het verschil met gewone munt aan.

* * *

Hieronder volgt de beschrijving van een zestal van deze penningen. Ze zijn alle in geel koper en vertonen volgende verschillen:

1. Rond, \varnothing 24 mm, dik 1 mm, gewicht 4 g; aan beide zijden een verheven rand van 1 mm breedte.
Vz. Omschrift DE SMEDT BROUWER (gevolgd door een klein roosje). In het midden nog een roosje.
- Kz. 12 (De beide cijfers zijn 15 mm hoog; het lichaam van de cijfers is horizontaal gestreept.

2. Rond, \varnothing 24 mm, dik 1 mm, gewicht 4,5 g ; rand als Nr 1.
Vz. 1 Fr (Het cijfer is 15 mm hoog, de letters F en R zijn 10 mm hoog ; het lichaam van het cijfer en de letters is horizontaal gestreept).
3. Zeskantig met centraal gat van 5 mm \varnothing , dik 1 mm, gewicht 4 g ; aan beide zijden een verheven rand waarvan de binnenzijde cirkelvormig is op 1 mm van het midden der zijden en op 2,5 mm van de hoeken.
Vz. 1, 25 (Het cijfer 1 is 15 mm hoog, de cijfers 2 en 5 zijn 11,5 mm hoog. Het decimaal teken gelijk op een 9. De lichamen van de cijfers en van het decimaal teken zijn horizontaal gestreept) Het centraal gat neemt bijna het bovenste deel van het cijfer 2 weg.
Kz. gelijk aan Vz.
4. Gelijk aan Nr 3, maar met het cijfer 2
5. Gelijk aan Nr 3, maar met het cijfer 5
6. Gelijk aan Nr 3, maar met het cijfer 5 en zonder centraal gat
Gewicht : 4,2 gram.

DÉSIRÉ DE SMET
Aalst.

VOOR ONZE BIBLIOTHEEK

Het is wel een hele tijd geleden sedert wij van Dr. Keller nog eens een deel van zijn nieuwe catalogusuitgaven over papiergeld ontvangen hadden. Dat hij deze reusachtige arbeid, waarop wij in vorige jaargangen herhaaldelijk de aandacht getrokken hebben, niet definitief opgegeven heeft, bewees hij door ons voor de bibliotheek van het Genootschap zijn jonste werk in deze reeks te schenken, nl. « DAS PAPIERGELD DES ERSTEN WELTKRIEGES - Teil I : EUROPA - Teil II : UEBERSEE ».

Op het eerste zicht kan de titel van dit werk misleidend werken. In het voorwoord wordt alles spoedig en duidelijk verklaard : de auteur zet zijn bedoeling uiteen met deze uitgave de periode te beschrijven van 1914 tot het begin van de tweede wereldoorlog. Over deze laatste periode stelde hij reeds een catalogus op.

In zijn jongste werk gaat hij voor sommige uitgaven tot 1900 en zelfs nog verder terug, wanneer het nodig wordt de biljetten te vermelden, die bij het begin van de eerste wereldoorlog sedert vele jaren in omloop waren.

Aldus werd deze nieuwe catalogus weerom een zeer volledig en zeer betrouwbaar naslagwerk voor alle verzamelaars op dit gebied en heeft Dr. A. KELLER zich eens te meer verdienstelijk gemaakt door zijn waarachtig monnikenwerk. Het deel « Europa » omvat de blz. van 1 tot 110. Het tweede boek (andere werelddelen) de blz. van 111 tot 210.

Voor de papiergeldspecialisten weer een uitgave die niet kan gemist worden. Het werk is te bestellen bij de schrijver-uitgever Dr. A. KELLER, Trifstrasse 64, Berlin-Wittenau.

Aan hem voor deze nieuwe gift voor de bibliotheek onze zeer hartelijke dank.

J.M.